

SZÖVEG –
KÓLNEI LÍVIA

KÉP –
CSALÁDI ARCHÍVUM

SOROZAT –
RIPORT

LÉLEKMENTÉS AZ ŐSERDŐBEN

Finta Lajos missziója Peruban

Peruban, az amazóniai őserdő szélén, a brazil határtól viszonylag nem messze fekszik a kis falu, Oventeni. 160 kilométerre van az utolsó olyan várostól, ameddig még elvezet valamiféle aszfaltos út, és ahol még van áram. Folyók szelik át a vidéket, amelyek egyesülve később az Amazonasba ömlenek. E folyók mentén indián törzsek élnek, akiknek egy különös, fehér bőrű, szakállas „gringó” a papja: a magyar Finta Lajos.

- ◆ Az indiánok bejönnek a faluba, és hozzák eladni (vagy inkább elcserélni) a maguk portékáit, főleg gyümölcsöket. Nem ismerik a pénzt, ezért a falubeliek – spanyol telepesek – fillérekért felvásárolják tőlük, a városban pedig eladják a terményeket. Rengeteg fajta banán terem, főzni- és sütnivaló, fehér, sárga, rózsaszín, kicsi, nagy. Úgy eszik, mint mi a kenyeret. Nagy a bőség a gyümölcsök terén, a fák egész évben teremnek. A lekvár alapvető élelemiszer a faluban, de különösen Lajos atya diákotthonában fogy belőle nagyon sok. A bőség azonban csak látszólagos. Az őserdőt folyamatosan irtják, három év múlva valószínűleg már nem lesz fa Oventeni környékén. Az indiánok sem az állattenyésztést, sem a földművelést nem ismerik – ma is gyűjtögető életmódot folytatnak. A többségi társadalom szinte lemondott róluk. Az őserdők irtásának útjában vannak, mert hivatalosan meg kell venni tőlük az erdőt. Kapóra jön az adásvételnél, hogy sem olvasni, sem számolni nem tudnak: néhány pénzdarabért megfosztják őket életterüktől, és költözhetnek, ahová tudnak. „Ha tudnának okosan gondolkodni, ebbe nem mennének bele, vagy rendes árat kérnének a kitermelt fáért” – mondja Finta Lajos atya, aki az ő emberi méltóságukért, sorsuk jobbra fordulásáért dolgozik misszionárius papként 2009 óta.

„EZEN A VIDÉKEN A KARÓRA NEM FONTOS”

„A plébániám területe nagyobb, mint Nógrád megye. Én a központi faluban lakom, hozzám tartozik még 32 falu és 42 erdei indián közösség a nagy, őserdőkkel borított területen. Nincs áram, nincs telefon, nincs újság. A hat hónapig tartó esős évszakban az egyetlen közlekedési lehetőség egy kisrepülő, ami már negyvenéves, többször is lezuhant.” Néhány törzs területére eljutni többnapos gyalogút az őserdőn keresztül, amihez vezetőre és tolmácsra is szükség van. Elegendő ivóvizet és élelemet vinni szinte képtelenség, ezért különösen fontosak a folyók, és a vándor rá van utalva az indiánok vendégfogadására. Lajos atyának kezdetben meg kellett küzdenie európai ízekhez szokott gyomra háborgásával, amikor az indiánok különféle férgemből, lárvákból készült ételekkel kínálták. Visszautasítani nemcsak hogy nem lett volna illendő, de praktikus sem: evés nélkül

nem lett volna ereje a visszaútra. Az erdőben egyébként nem a leopárd vagy a puma a legveszélyesebb állat – mivel már alig vannak –, sokkal veszélyesebb lehet egy mérges lepke vagy hernyó. „A kollégiumi étkezdénkbe betévedt egy gyönyörű lepke, meg akartam fogni, de a gyerekek rám kiáltottak: »Padre, meg ne fogd!« Az életem sokszor múlt csak egy pillanaton. A feje olyan volt, mint egy krokodilé, hátára fordítva pedig látszódtott a fullánkja, aminek a mérge halálos. A kígyók mindennapos vendégek. Ha sárgák, akkor többnyire mérgesek is. Nemrég sikerült véletlenül elejtenem egy olyan mérges kígyót, amit az indiánok is csak puskával mernek lelőni, mert a fejével és a farkával is mérges sebet tud ejteni, és több méterről ráugrik az emberre. Amikor bevittem a faluba, nagyon csodálkoztak. Egy ekkora állat hét-nyolc kiló húst jelent.”

Ha ügyeket akarnak intézni, a fővárosba kell utazni, ehhez át kell kelni az Andok hegláncán. 4900 méter magasan van a hágó, ahol a busz áthalad. A sziklaomlás gyakori az utakon – ilyenkor akár napokat is várnak az utasok, amíg jön egy munkagép. *„Trópusi időből indulok egy rövidujjú ingben, és lehet, hogy hóban kell várakozni sokáig, a hegy túloldalán pedig ismét meleg van.”* A falvak közötti közlekedés lehetetlen terepjáró nélkül. A legközelebbi városig is eltarthat egy hétig oda-vissza az utazás, mert közben például az eső elmosza az utat, sziklákat görgetve a lejtőn. *„Ezen a vidéken a karóra nem fontos”* – mondja mosolyogva Lajos atya.

ELFOGY AZ ŐSERDŐ

Az őserdei indiánok szinte kőkorszaki elmaradottságban, szegénységben élnek, embertelen körülmények között, folyamatosan az éhhalál küszöbén. Ha valaki megbetegszik, hagyják éhen halni, hogy az ételadagjával megmentsék a többiek. Otthonaik cölöpökre épített, oldalt nyitott pálmakunyhók, a puszta földön vagy függőágyakban alszanak, lábukat a tűz felé fordítva, hogy ne fázzanak annyira a hűvös éjszakában. Alvás közben a gyerekek arcán sebeket ejtenek a férgék. Gyógyszert hírből sem ismernek. A kunyhó körül kiirtják a növényzetet, hogy a kopár földön könnyebben észrevegyék, ha kígyó közelít. A kunyhó közepén, tűzön főznek: bambuszrúdba töltönek rizst vagy yucát, a végét betömik, és az a maga gőzében megpárolódik. A yuca krumpლისzerű gyökér, a legalapvetőbb élelem, sokszor hónapokig nem is esznek mást. A masato a yucából erjesztett bódító ital, de európaiak számára nagyon rossz ízű. A gyerekek csemegéje egy nagy, vízben főtt hangyafajta, úgy fogyasztják, mint itthon a tökmagot vagy a szotyit.

„Az emberekből itt teljesen hiányzik az emberi méltóság, fogalmuk sincs arról, mi az, hogy Isten képmására lettünk teremtve.” Egy gyerekről gyakran nem lehet pontosan tudni, hogy ki az apja, mint ahogy a születési ideje is ismeretlen, mert nincs nyilvántartás. Többnejűségnek lehetne nevezni azt a kapcsolati rendszert, amiben élnek, de természetesnek tekintik a válogatás nélküli szexuális kapcsolatot, amibe az apa és lánya, testvérek és rokonok közötti szexuális kapcsolat is beletartozik. *„A lányok az első menzeszük után általában nem várják meg a másodikat, teherbe esnek, függetlenül a testi érettségüktől – ez számukra az elfogadott rend. A nők szinte évenként szülnék, 10-12 gyermeket hoznak világra, nagyon hamar megöregszenek, elhasználódik a szervezetük.”* A gyerekekben van a remény. *„Ebből a vegetáló életmódból a kiút számukra a tanulás lehet, akkor lassítani lehetne az őserdők irtását is. Sajnos úgy tűnik, Peruban ez senkinek nem érdeke. Huszonkilenc hatosztályos általános iskola van a plébániám területén, 1800 gyerekkel – nincs tanfelszerelésük, de ha lenne a szülőknek pénzük, akkor se vennének, mert el se tudják képzelni, miért kell tanulni. Vásároltam ezer vonalzó, radírt, füzetet, ceruzát, de még a felét se jártam végig az iskoláknak, már elfogyott. A tanító néni jó esetben le tudják hibátlanul írni a saját nevüket, és megtanítják a betűket a diákoknak, de mást nem tudnak átadni. El lehet gondolni az oktatás színvonalát! A korrupt helyi vezetők néha azért fizetnek a tanítóknak, hogy ne tanítsanak.”*

Lajos atya a Magyarországon gyűjtött pénzből épített egy diákotthont négy évvel ezelőtt, hogy biztosítsa az indiánok továbbtanulását. Ez az egyetlen európai színvonalú diákollégium 3000 km-es körzetben, falán a magyar címerrel. *„Magyarországról koldultam össze az adományokat, amiből mindez megvalósult, ezért egy kis Magyarország ez itt az erdő közepén”* – mondja Lajos atya büszkén.

A GYEREKEKBEN A REMÉNY

Lajos atya minden évben összegyűjti a legjobb tanulókat az iskolákból (akik persze még alig tudnak olvasni). *„Ha csak nyolc órára is lakik a falunktól, ahol a gimnázium van, az már napi tizenhat óra gyaloglás, amit nem tudnak vállalni – ezért kell diákotthon a plébánián, ahol hét közben laknak, és csak hétvégére mennek haza. Ez azért fontos, hogy ne szakadjanak ki a saját közösségükből, mert majd oda kell visszamenniük, példát mutatni a többieknek. Megtanítjuk őket a civilizált szokásokra, kezdve egészen az alapoktól: megismertetjük az ágygal, a kézmosással, a tisztaság fogalmával, a söprővel, a tányérral és evőeszközökkel, a zuhanyozással, a ruháik kimosásával. A gyerekek maguk takarítják a lakókörzetüket, mosogatnak, rendet tartanak. A főtt ételeket nem ismerték, kezdetben nem is akarták megkóstolni, a szájukban ismeretlenek voltak ezek az ízek. Ma már a szakácsnak is segítenek a főzésnél, hogy lássák, hogyan kell az ételeket elkészíteni.”* Délután, a játék mellett egy órát dolgoznak a ház körül, mert ez is teljesen ismeretlen a számukra. Az esős évszak utáni hatalmas gaz gyökérzetét csákánnyal kell kifordítani a földből, hogy helyet készítsenek az ágyásoknak. Uborkát, paprikát, paradicsomot ültetnek – zöldségfélék, vitamint ezek a gyerekek szinte soha nem ettek azelőtt –, ugyanígy a háziállatok gondozását is meg kell tanulniuk.

A helyzet persze cseppet sem idilli. Az állami tanítók látszólag támogatják Lajos atya kezdeményezését, de távozása után inkább lebeszélnek a szülőket arról, hogy a kollégiumba engedjék a gyerekeiket. 40–50 meghívott gyerekből jó, ha 8–10 eljön. Ha egy gyerek mégis kollégista akar lenni, akkor a tanító szól az Indián Szövetségnek, amely ellenérdekelt szervezet, ezért megfenyegetik a szülőket. A falubeli telepések ellenállásával is meg kell küzdenie.

A kollégium legjobb tanulóit küldték a falu gimnáziumába, először be se akarták őket fogadni arra hivatkozva, hogy gyengítik a színvonalat. Most viszont negyedikben a két indián kollégista lett az osztály két legjobb tanulója – ebből is nagy perpatvar keletkezett, mert a militáns szerveződés miatt az osztályelsők „generálisok”, akik a többieknek parancsolhatnak. Milyen dolog az, hogy indián parancsoljon a falubeliek gyerekeinek?! – dohognak a szülők. Aggódnak, hogy az indiánok már nem fognak csak ételért elszegődni munkásnak a kávéföldjükre, ha tudnak számolni. *„Egy külföldi pap áthúzza mindenkinek a számításait. Nem támadnak, de ott hátráltatnak, ahol csak tudnak”* – jegyzi meg Lajos atya. Kevés a segítője: csak egy tanár házaspár, egy szakácsnő és egy falubeli matematikatanár, aki ingyen korrepetálja az indián gyerekeket, emiatt azonban elbocsátották gimnáziumi állásából. *„Néha jönnek spanyol önkéntesek, de ők inkább a spanyol nyelvű papok mellé csatlakoznak.”*

„ELMEGYEK, TEHERBE AKAROK ESNI!”

Hatalmas váltás a gyerekeknek, hogy a kőkorszaki körülményekből belecsöppennek a civilizációba, rengeteget kell pótolniuk. A fele feladja és hazamegy. Tizenkilenc volt a legutóbbi kollégiumi létszám, ebből mindössze két lány. Tavaly év végén az egyik azzal állt Lajos atya elé: *„Padre, elmegyek.”* *„Hova, miért?”* *„Teherbe akarok esni.”* Hiába kérte Lajos atya a náluk dolgozó tanárnőt, magyarázza el, hogy ez így nem jó, túl fiatal még ehhez. Így már csak egyetlen lány van negyedik éve náluk – remélik, hogy befejezi a középiskolát. *„Kérem, hogy imádkozzanak ezért a lányért, hogy példa lehessen a közössége számára, ha majd visszamegy. Élő példa kell, hogy egy nőnek is sikerülhet a felemelkedés”* – mondja Lajos atya, és érezni, mennyire mélyen érinti ez a törekvés.

A faluban van egy kőtemplom, amelyet még az 1930-as években építettek az első misszionáriusok. Amikor Lajos atya megérkezett, az elhagyatott, lyukas tetejű épület padlóját vastagon borította a denevértárgya. Azóta sikerült kitakarítani, istentiszteletre alkalmassá tenni. A falu lakói nagyon elutasítók a fehér emberek és így a kereszténység irányában is. „Sajnos tettek is róla az erre járó fehér emberek, hogy ez így legyen – jegyzi meg Lajos atya. – A gyerekek viszont minden este ott vannak a szentmisén, sőt, csütörtökönként már az ő nyelvükön mondom, hogy azt is megszokják.” Két év tanulás után a gyerekeket megkeresztelte, majd harmadik évben az elsőáldozás ünnepét is megtartották. Ennek ellenére hangsúlyozza, hogy a missziós munka nem hittérítés. A helybelieknek a fehér emberekhez és az általuk képviselt kereszténységhez nagyon sok rossz tapasztalatuk kötődik. „El kell nyernem a bizalmukat, be kell bizonyítanom, hogy nem minden fehér ember rossz, én nekik akarok segíteni.”

PÉKÜZEM A MINDENNAPI KENYÉRÉRT

A gyerekek tanév elején egy szál gatyában és pólóban érkeznek. Lajos atya teljes iskolai felszerelést ad nekik. Tanítás közben egyenruhát viselnek, hogy ne látszódjon a nagy anyagi különbség a falubeli és az indián gyerekek között. A perui törvények minden diák számára biztosítanak „fejkvótát”, élelmiszer-fejadagot. Ezt azonban a helyi politikusok minden évben csökkentik, az idei egy hónapi adag már csak egy hétre elég. „Huszonöt ember

étkezéséről kell gondoskodnom. Elhatároztam, hogy létrehozok egy péküzemet. Már fel is építettem egy kőműves és a gyerekek segítségével, az építőanyagot is mi magunk készítettük. Mielőtt eljöttem, éppen elkészültünk az utolsó festéssel. Ha már jól tudunk sütni kenyeret, el is adunk belőle a falubelieknek, hogy ne csak koldulásból, bizonytalanul éljünk. Még szerezni kell kemencét, kenyérdagasztót.”

Lajos atya háromévenként tud Magyarországra jönni. Ilyenkor előadásokat tart, és pénzt gyűjt a misszió számára. Néha nekiszegezik a kérdést, hogy nem lenne-e érdemesebb az őserdei indiánokat megtartani a maguk tudatlan létében. Ilyenkor egy kissé indulatosan felel: „Azoknak az embereknek nincs választási lehetőségük, nem ébredhetnek öntudatra, kismemizik őket, és ez igazságtalanság.” Amikor pedig megkérdezték, vajon ki lesz az utódja majd a misszióban, széttárta a karjait, és bibliai szavakkal válaszolt: „Bárki lehet misszionárius. Én ültettem, más majd öntöz, az aratás pedig Istené lesz.” ♦

Ha támogatni szeretné a perui magyar misszió munkáját, számlaszáma: OTP 11773102-08506627

heti válasz
k.i.a.d.ó

VÁLOGASSON KÖTETEINKBŐL KEDVEZMÉNYES ÁRON!

3790 Ft helyett
3030 Ft

3790 Ft helyett
3030 Ft

3300 Ft helyett
2640 Ft

1027 Budapest, Horvát u. 14–24., telefon: 06 (1) 461-1400

konyv.valasz.hu

